herpy

FROSKER

Tomatfrosk

Dyscophus antongilii

Dyscophus antongilii er en frosk fra Madagaskars nordøstlige lavland: rund, kraftig og ensartet oransje til dypt rød. Hunnen blir opptil 11 cm og over 200 g, hannen er mindre og mer dempet. Den ligger nedgravd om dagen og jakter om natten, og den er rolig og robust å holde når temperatur, fukt og hygiene er i orden.

Familie: Microhylidae Engelsk: Tomato Frog **Mild hudgift**

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**7-11 cm** snute-kloakk-lengde
Vekt	**40-230 g**
Levealder	**6-10 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Hudgift	**Mild** Vask hendene etter kontakt, og hold fingrene unna øyne og munn
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 35 × 35 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**23-27 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Alene, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetroll i vann**
Egglegging	**I vann**
Kjønnsmoden	**9-24 mnd.**
Egg per legging	**1 000-1 500**
Klekking	**1-2 dager**
Larvetid	**45 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ferdigfôr**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Dyscophus antongilii er en tung, rundkroppet frosk i familien Microhylidae og den mest fargesterke av slektens tre arter. Ryggen er glatt og ensartet oransje til dyp rød uten tydelige sidebånd. Hunnene er klart større enn hannene: opptil 11 cm fra snute til kloakk og 230 g mot hannenes omtrent 7 cm og cirka 40 g. Hunnen har de klareste røde og oransje tonene på ryggen og en lysere buk, og noen dyr har svarte flekker på strupen. Hannen er mer dempet oransje til brunoransje. Ungene er matte og gulbrune og får først fargen etter hvert som de vokser. Fôret påvirker fargen: karotenoider gjør froskene tydelig rødere.

Arten ble beskrevet i 1877 og er oppkalt etter Antongil-bukta. Den ligner *Dyscophus guineti*, som den delvis deler utbredelse med, men kjennes på den ensartede fargen og på at den mangler det mørke båndet fra øyet langs siden. *D. antongilii* er sjeldnere i handelen enn *D. guineti*, og Madagaskar har ikke tillatt lovlig eksport siden 2019. Dyr i fangenskap lever typisk 6-10 år.

Når frosken føler seg truet, pustes den opp, og blir den grepet, skiller huden ut et tykt, hvitt og klistrete sekret som virker bedøvende på angriperens øyne og munn. Sekretet kan gi allergiske reaksjoner hos mennesker, men er ikke farlig. Hudgiften er derfor satt til mild: unngå håndtering, vask straks sekret av hendene, og rør ikke øyne og munn før hendene er vasket grundig.

Utbredelse og leveområde

Dyscophus antongilii lever bare på Madagaskar. Arten finnes i den nordøstlige delen av øya omkring Antongil-bukta, hvor Maroantsetra er et kjerneområde, og sørover langs kysten til Andevoranto. Den eksakte utbredelsen er usikker, fordi arten lenge er blitt forvekslet med *D. guineti*. Noen steder lever de to artene side om side.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Dyscophus antongilii lever fra havnivå opp til omtrent 200 meters høyde i fuktig tropisk låglandsskog. Den finnes også i myrer, ferskvannssumper, dammer, grøfter, kanaler, plantasjer og hager og kan klare seg i sterkt nedbrutt skog og til og med i byområder. Om dagen ligger den nedgravd eller under løv, og om natten kommer den fram og lurer på byttet.

Arten yngler i små, grunne dammer, sumper og langsomt rennende vann etter kraftig regn. Ynglingen skjer i februar og mars, midt i regntiden, når klimaet er varmt og fuktig.

Arten står som livskraftig (LC) hos IUCN, men bestandene er gått tilbake på grunn av ødelagt leveområde, forurensning og innsamling til dyrehandel, særlig omkring Maroantsetra. Arten ble derfor raskt tatt opp på CITES og står i dag på liste II.

Stell

TERRARIET

Et par eller tre dyr skal ha et terrarium på minst 60 × 35 × 35 cm (lengde × bredde × høyde). Bunnarealet betyr mer enn høyden, for *D. antongilii* lever på bakken og graver. Unger går best to og to i et mindre terrarium på omtrent 40 liter, hvor de lettere finner fôret.

Bunnen er det viktigste valget. Kokosfiber eller en jordblanding uten gjødsel, pesticider og ugressmidler er best, fordi frosken kan grave seg ned, og bunnen holder på fukten uten å råtne raskt. Legg minst 5 cm og dekk med et lag tørre blader, for eksempel magnolia eller mandeltre, som frosken gjemmer seg under, og som reduserer risikoen for at den svelger bunnlag. Unngå granbark og fin grus.

Driftved og korkbark gir skjul og noe å klatre på om natten. Robuste planter som pothos kan brukes, men spinkle planter blir tråkket ned eller gravd opp, så kunstige planter er et godt alternativ. Et nettinglokk gir den ventilasjonen arten trenger; dekk en del av det med glass hvis terrariet tørker ut for raskt. Skift hele bunnen annenhver måned, og fjern avføring og fôrrester fortløpende.

TEMPERATUR

Dyscophus antongilii tåler et bredt temperaturspenn og trives ved vanlig romtemperatur. Om dagen skal det være 23-27 °C og om natten 18-21 °C. Natten kan uten skade falle en enkelt gang til omtrent 15 °C, men temperaturer et godt stykke over 27 °C kan drepe frosken. Arten har ikke behov for en varm hotspot.

Bruk et presist termometer og mål flere steder, også nede ved bunnen, hvor frosken oppholder seg. I et stort terrarium kan det være stor forskjell fra den ene enden til den andre. Kjølige, våte og skitne forhold er en av de hyppigste årsakene til sykdom. Faller romtemperaturen under 18 °C, kan en termostatstyrt varmematte under en del av terrariet eller en svak varmelampe hjelpe.

En regelmessig vinterhvile er ikke nødvendig, men en kjøligere og tørrere periode om vinteren passer særlig denne arten og brukes også til å sette i gang avlen.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 60-80 %. Dusj lett en gang om dagen eller annenhver til tredje dag, alt etter hvor raskt terrariet tørker, og bruk et hygrometer. Fukten i bunnen er det viktigste: den skal være fuktig, men ikke våt, og når bunnen er riktig, pleier luftfuktigheten også å være det.

Konstant våt bunn og stillestående luft gir bakterie- og soppinfeksjoner og luftveisproblemer, så ventilasjonen må aldri ofres for fukten.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

Sett inn en vannskål med avklort vann, så stor at frosken kan sitte i den, og minst så dyp som frosken er høy. De fleste froskene bader i skålen om natten, så skift vannet hver morgen. Springvann behandles med et akvariemiddel som fjerner klor og kloramin. Frosken tar opp vann gjennom huden, så skålen må aldri rengjøres med såpe.

Til avl skal froskene ha tilgang til et stort vannparti eller et regnkammer; se under paring. Rumpetrollene er følsomme for vannkvaliteten: springvann som har stått et døgn, virker noen steder fint, mens vann fra et annet vannverk andre steder kan drepe et helt kull innen ti dager. Er springvannet dårlig, kan osmosevann være en løsning.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og har ikke behov for UVB, men et svakt UVB-lys (omtrent Ferguson-sone 1) skader ikke og kan gis. Til levende planter brukes et dagslysrør som til akvarier.

Ha lyset tent omtrent 12 timer om dagen styrt av en tidsur. Frosken tilbringer mesteparten av dagen nedgravd eller under løv og skal alltid kunne komme i skjul for lyset.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Dyscophus antongilii spiser bare levende fôr. Munnen er mindre enn den runde kroppen antyder, så fôrdyrene skal være omtrent like store som avstanden mellom øynene eller litt mindre: sirisser og små dubia-kakerlakker på høyst 13 mm til voksne og omtrent 6 mm til unger. Meitemark er et fremragende fôr og kan skjæres over til mindre dyr. Voksne kan fôres nesten utelukkende med meitemark og snegler uten skall, og det myke fôret fremmer trolig både form og yngleaktivitet. Ungene foretrekker sirisser og tar først meitemark ved 4-5 cm. Voksmøllarver, melbiller, soldatfluelarver og fluelarver er godbiter som gis av og til.

Voksne får 3-6 sirisser flere ganger i uken eller meitemark to ganger i uken, unger daglig. Løper det fortsatt sirisser rundt etter et par timer, får frosken for mye. Pudre fôret med et vitamin- og mineraltilskudd ved annenhver fôring til voksne og ved hver fôring til unger, og gi et karotenoidtilskudd for fargens skyld. Fôr i en skål, eller i vann, slik at frosken ikke svelger bunnlag sammen med byttet. En frisk voksen frosk kan uten problemer gå en uke uten fôr.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Dyscophus antongilii er rolig og hemmelighetsfull. Den ligger mesteparten av dagen nedgravd og kommer fram om natten. Voksne dyr kan bli noe tamme, men tåler i beste fall håndtering, så ta den bare opp når det er nødvendig. Olje og såperester på menneskehud kan skade frosken, så skyll hendene grundig før og etter. Ser du det hvite, klistrete sekretet, er frosken stresset.

Flere dyr kan gå sammen når det er nok plass; hannene er sjelden aggressive utenom yngletiden. Hold bare dyr av samme alder og størrelse sammen, for unge frosker kan ende som bytte for voksne. Bland ikke arten med andre frosker: det gir stress, kan overføre sykdommer og parasitter, og noen froskers sekreter er dødelige for andre amfibier.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønn bestemmes lett på størrelsen: voksne hunner blir opptil 11 cm, hannene sjelden over 7 cm. Hunnene er også mer røde, hannene mer oransje eller gulaktige, og hos hannene ses ofte forplantningsorganene som to hvite linjer under huden på buken.

Ungene vokser raskt og kan nå voksenstørrelse innen et år. I slekten blir dyrene kjønnsmodne ved 9-14 måneder, men en hunn bør være minst to år før hun brukes i avl. En presis alder for *D. antongilii* er ikke dokumentert.

PARRING

Dyscophus antongilii er vanskelig å avle uten hormoner, og hormonbehandling har lenge vært den vanlige veien. I naturen setter kraftig regn i gang ynglingen, og hannene kaller om natten fra småvann. Avl uten hormoner har lykkes med den nært beslektede *Dyscophus guineti*, og framgangsmåten er den samme: en lang tørr periode og en kjøligere vinter, deretter gradvis stigende fukt og rikelig fôring, og til slutt et regnkammer hvor det regner kunstig.

Regn alene er ikke nok: den kan få parene i amplexus uten at det kommer egg. Avgjørende er fôret: nesten utelukkende meitemark og snegler, gitt i vann. Ved paringen griper hannen hunnen bakfra, og eggene befruktes i vannet.

EGG OG RUMPETROLL

Eggene legges som en hinne på vannoverflaten. Hunnen legger 1.000-1.500 små svart-hvite egg. Hos *D. guineti* kan et kull gi fra omtrent 40 til over 3.000 rumpetroll, og eggleggingen kan vare over 50 minutter. Det er ingen yngelpleie, og de voksne flyttes ut, slik at eggene og rumpetrollene får ro.

Rumpetrollene klekkes etter omtrent 36 timer og er bare omtrent 6 mm lange. De har ikke fullt utviklede munndeler og kan verken spise alger, piller, flak eller kjøtt, heller ikke døde søsken. I stedet svømmer de rundt og filtrerer maten fra vannet. Mal fiskefôr til et svært fint pulver, for eksempel i en gammel kaffekvern, og rør det ut i vannet i små porsjoner. Vannkvaliteten er avgjørende; se under vann. Hold vannet rent, og del store kull opp i flere kar.

METAMORFOSE

Forvandlingen er over omtrent 45 dager etter eggleggingen. Noen forvandles raskere, og enkelte kan stoppe opp i utviklingen.

Når forbena kommer fram, skal ungene kunne komme opp av vannet. Senk vannstanden, og legg flytende planter, steiner eller skrå bark, slik at de ikke drukner. Flytt de forvandlede ungene til et fuktig oppvekstterrarium.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er gule til gulbrune og holdes i et enkelt terrarium med fuktig kokosfiber eller fuktig kjøkkenpapir, skjul og en lav vannskål. Ungene er ikke kannibaler, men hos *D. guineti* utvikler de hudgift og kan forgifte hverandre når de sitter i hauger, og samme forsiktighet gjelder her. Forgiftede unger blir sløve og snur seg ikke når de legges på ryggen. Skyll ungene jevnlig når de går sammen, hold dem ikke for tett, skift bunnen ofte, og sørg alltid for god ventilasjon.

Fôr daglig med sirisser på omtrent 6 mm og andre små insekter, alltid pudret med tilskudd. Ungene vokser raskt og får de røde fargene etter hvert som de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

Dyscophus antongilii er robust, og de fleste problemer skyldes miljøet eller hygienen. De typiske feilene er:

- Kjølige, våte og skitne forhold. Det gir bakterieinfeksjoner, som kan vise seg som oppblåsthet, sekret, usikre bevegelser eller en frosk som velter om på ryggen.
- For høy temperatur, et godt stykke over 27 °C, kan drepe frosken.
- Stillestående luft, som gir luftveisproblemer.
- Mangel på vitaminer og mineraler. Pudre fôret.
- Overfôring. Frosken er grådig og blir lett feit.
- Parasitter og dårlig kondisjon hos viltfangede dyr. Kjøp helst oppdrettede dyr.
- Klor, kloramin eller såperester i vannet og på hendene.

En frisk frosk er rund, har klare øyne og graver seg ned om dagen. Isoler en syk frosk i et rent terrarium med de riktige forholdene, og søk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis den er sløv, usikker i bevegelsene, oppblåst eller slutter å spise.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.